

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 150/2022-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Ľubošom Noskovičom, Konventná 5, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. RT 1/2005 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. RT 1/2005 **p o r u š e n é b o l i**.
2. Okresnému súdu Bratislava III **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. RT 1/2005 konal bez zbytočných prieťahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **12 000 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Bratislava III **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia **384,08 eur**, ktoré **j e p o v i n n ý** Okresný súd Bratislava III zaplatiť právnemu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou z 22. februára 2022 prijatou na ďalšie konanie uznesením č. k. II. ÚS 150/2022-13 z 30. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy, a to postupom všeobecného súdu v označenom konaní (ďalej aj „namietané konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v namietanom konaní bez zbytočných prietáhov a uložil okresnému súdu povinnosť zaplatiť mu finančné zadostučinenie 12 000 eur a napokon uložil okresnému súdu povinnosť nahradiť mu trovy právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a priebehu namietaného konania vyplýva záver, že sťažovateľ 4. októbra 2004 podal na vtedy vecne a miestne príslušný Okresný súd Pezinok návrh na začatie konania o súdnej rehabilitácii v zmysle „*zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov*“, prostredníctvom ktorého sa sťažovateľ ako právny nástupca (vnuk) po [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], domáhal, aby súd zrušil trestný výmer Okresného národného výboru v Pezinku č. 1556/1952 z 12. septembra 1952 a uznesenie Ľudového súdu v Pezinku č. 850/1953 z 22. decembra 1953, ako aj všetky ďalšie rozhodnutia štátnych orgánov obsahovo na nich nadväzujúce. Na základe týchto rozhodnutí došlo k nútenému prevodu vlastníckeho práva k pozemkom, resp. k spoluvlastníckym podielom na pozemkoch, ktoré boli vo vlastníctve právneho predchodcu sťažovateľa na Československý štát bez právneho dôvodu.

3. Prenesením výkonu súdnictva k 1. januáru 2005 je súdne konanie vedené už na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. RT 1/2005. Napriek viacerým sťažnostiam sťažovateľa na prietahy v konaní (prvú podal ešte 3. novembra 2008, opakovanú 12. novembra 2010 a ďalšie 29. apríla 2019, 31. júla 2019, 19. augusta 2019, 29. septembra 2021 a 20. januára 2022) okresný súd však vôbec nekonal.

4. Podľa sťažovateľa je nespochybniteľné, že súdne konanie trvá doteraz už viac ako 17 rokov bez jediného úkonu a rozhodnutia v merite veci, počas ktorých mu v dôsledku nečinnosti súdu bolo zrejme nielen znemožnené užívanie vlastníckeho práva ku odňatým pozemkom, ale de facto aj odňatá možnosť domáhať sa navrátenia vlastníckeho práva na pozemkovom úrade vzhľadom na to, že citovaný zákon ustanovuje na uplatnenie daného práva prekluzívnu lehotu najneskôr do 31. decembra 2004, ktorú síce sťažovateľ splnil, ale do dnešného dňa okresný súd o jeho návrhu nerozhodol a správne konanie tak pre nedoplnenie dokladu o súdnej rehabilitácii bolo 5. septembra 2007 zastavené Obvodným pozemkovým úradom v Senci.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd k prijatej ústavnej sťažnosti uviedol, že na základe poslednej sťažnosti na priedahy v konaní z 20. januára 2022 právnym zástupcom sťažovateľa bolo vykonané 27. apríla 2022 šetrenie za účasti predsedu okresného súdu a právneho zástupcu sťažovateľa v súvislosti s prípadnou rekonštrukciou spisu sp. zn. RT 1/2005 (zápisnica zo šetrenia je súčasťou sťažnostného spisu sp. zn. Spr. 47/2022). Z tejto zápisnice vyplýva, že vec pôvodne napadla na Okresný súd Pezinok ešte 10. apríla 2004, kde bola zapísaná pod sp. zn. 24 C 197/2004. Po zrušení tohto súdu prešiel výkon súdnictva na okresný súd, pričom posledná stopa predmetného spisu končila u zákonnej sudkyňi JUDr. Ľudmily Hatalovej, ktorej bola vec pridelená na rozhodnutie, avšak sudkyňa nastúpila do riadneho dôchodku v priebehu roku 2014. Súčasne bolo nariadené dozornej úradníčke, aby bol spis prerozdelený náhodným výberom sudcovi vybavujúcemu trestnú agendu, ktorý spis zrekonštruje a v tejto veci aj rozhodne. Vec je pridelená na rozhodnutie zákonnému sudcovi JUDr. Jurajovi Kapinajovi.

II.2. Replika sťažovateľa:

6. Sťažovateľ vo svojej replike z 30. mája 2022 uviedol, že trvá na dôvodoch svojej ústavnej sťažnosti. Úplnú nečinnosť vo svojom vyjadrení de facto potvrdil aj okresný súd. Poukázal tiež na to, že s rekonštrukciou súdneho spisu okresný súd začal až po niekoľkých opakovaných urgenciách sťažovateľa a jeho právneho zástupcu, a vôbec nie v zákonných lehotách. Sťažovateľovi nemôže byť na ujmu, že nesprávnym a nezákonným postupom došlo v minulosti k strate jeho súdneho spisu. Okresný súd tak znemožnil sťažovateľovi žiadať príslušný obvodný pozemkový úrad o navrátenie vlastníckeho práva k pozemkom. V dôsledku priedahov došlo aj k právoplatnému zastaveniu správneho konania o navrátení vlastníckeho práva k odňatým pozemkom.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

8. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priedahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom, resp. nečinnosťou okresného súdu.

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priedahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny) osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie

záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

12. Pri uplatnení týchto kritérií však ústavný súd súčasne berie do úvahy, že ich aplikácia je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že súd bol celkovo nečinný a vo veci neuskutočnil žiadne úkony (II. ÚS 4/03, II. ÚS 229/04, II. ÚS 52/05), ako tomu bolo v tomto prípade.

13. Sťažovateľ, ako vyplýva zo sťažnostného spisu, podal 4. októbra 2004 „návrh na začatie konania o súdnej rehabilitácii [redacted]“ s prílohami. Napriek podávaniu viacerých sťažností na prieťahy (bod 3) okresný súd v tejto veci neurobil do podania ústavnej sťažnosti ani jediný procesný úkon. Čo sa týka správania sťažovateľa, ten sa nepodieľal na úplnej nečinnosti okresného súdu, naopak, bol aktívny. Pasivitu mu možno vytknúť iba v období od roku 2011 až do apríla 2019, keď si aktívne nestrážil svoje práva (vigilantibus iura).

14. Vzhľadom na nečinnosť okresného súdu v trvaní viac ako 17 rokov bez vykonania akéhokoľvek procesného úkonu v danej veci ústavný súd konštatuje, že došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

15. Pokiaľ sťažovateľ namieta princíp právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy, treba pripomenúť, že uvedené ustanovenie vyjadruje ústavný princíp a neobsahuje subjektívne právo. Preto ústavný súd jeho sťažnosti v tejto časti nevyhoviel (bod 5 výroku nálezu).

16. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

17. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

18. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

19. Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 12 000 eur, ktoré odôvodnil právnou neistotou, v ktorej sa pre prietahy dlhodobo nachádza. Táto mu spôsobila nielen materiálnu, ale aj nemateriálnu ujmu. Uvedenú sumu požaduje sťažovateľ aj z toho dôvodu, že mu bolo zrejme v dôsledku pochybenia (nečinnosti) okresného súdu nepriznané/nenavrátene vlastnícke právo k pozemkom.

20. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Ústava vo svojom siedmom oddiele druhej hlavy v rámci úpravy práva na súdnu ochranu, kde patrí aj právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, pripisuje osobitný význam tomu, aby sa spravodlivosť nevykonávala s oneskorením, ktoré by mohlo ohroziť právo na súdnu ochranu vo svojej podstate, a tým ohroziť účinnosť a dôveryhodnosť justície. Ústava takto zaviazala predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti na prijatie príslušných opatrení umožňujúcich prerokovanie napadnutých vecí bez zbytočných prietahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (mutatis mutandis, I. ÚS 21/00).

21. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd tiež vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu

22. Vzhľadom na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa, predovšetkým na celkovú dĺžku napadnutého konania a najmä neodôvodnenú nečinnosť, ústavný súd považoval priznanie požadovanej sumy 12 000 eur za primerané finančné zadosťučinenie pre sťažovateľa podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

IV.

Trovy konania

23. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 384,08 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti (bod 4 výroku nálezu). Za tretí úkon v roku 2022, repliku k vyjadreniu okresného súdu, ústavný súd náhradu trov konania nepriznal, pretože už neprispela k objasneniu veci.

24. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu